

Kazimierz Szafraniec

Konsekracja zakonna : sens i wartość

Collectanea Theologica 54/1, 37-44

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

o. KAZIMIERZ SZAFRANIEC OSPE (†)

KONSEKRACJA ZAKONNA: SENS I WARTOŚĆ

Konsekracja zakonna integruje życie wspólnot zakonnych, ustawia je bardzo wyraziście w wymiarze wartościowym i jednoczy w budowaniu Kościoła: otwiera serca osób konsekrowanych na Miłość Nieskończoną.

Przymierze miłości

Bóg powołuje człowieka do wspólnoty życia, której zasadą i mocą jest miłość. Ze strony Boga uwidocznią ją wezwania, a ze strony człowieka ujawnia ją odpowiedź, wyrażająca się w wierze. W Biblii tę rzeczywistość zbawczą oznacza metafora przymierza, jak również metafora dziedzictwa. „Bóg powołuje człowieka — stwierdza sobór — aby przylgnął do Niego całą swą naturą w wiecznym uczestnictwie nieskazitelnego życia Bożego” (KDK 18, 2).

Przymierze zawarte na Synaju jasno ukazało bardzo istotny aspekt planu zbawienia, a mianowicie że Bóg chce z sobą związać ludzi czyniąc z nich społeczność religijną, oddaną do Jego dyspozycji, rządzoną Prawem i będącą przedmiotem obietnic Bożych. W pełni realizuje te plany Boże Nowe Przymierze, które Jezus zawarł we Krwi swojej: lepsze, wieczne. Oznaką tego przymierza jest dar Ducha Świętego (Ez 36, 27; 2 Kor 3, 6; Ef 1, 13; 2, 18; 1 Tes 4, 8).

W Biblii odpowiednikami i transpozycjami przymierza są: obietnice, pojednanie ludu z jego Bogiem, zamieszkanie Boga wśród ludzi, wspólnota z Ojcem i Królestwo Boże. Wszystko to pozostaje w ścisłym związku z tradycyjną formułą: „Wy będziecie moim ludem, a Ja będę waszym Bogiem” (Wj 29, 45; Kpł 26, 11; Ez 37, 27; 2 Kor 6, 16; Ap 21, 3).

Celem tak Starego, jak i Nowego Przymierza jest zjednoczenie ludzi z Bogiem. Zjednoczenie to z natury rzeczy zakłada zbawienie. tj. uwolnienie od grzechu i napełnienie życiem Bożym. Zwłaszcza to ostatnie: napełnienie życiem Bożym leży u kresu wszystkich przymierzy, a w szczególny sposób opromienia Nowe i Wieczne Przymierze zawarte we Krwi Jezusa Chrystusa. Tym, którzy w Niego wierzą, daje On moc, żeby się stali dziećmi Boga, żeby mieli życie wieczne (J 3, 15).

Nowe Przymierze biorące początek z Paschy Jezusa, przypieczętowane Jego Krwią, nie działa automatycznie, ale wymaga **każdorazowej** aplikacji, która się dokonuje poprzez przyjęcie chrztu, bierzmowania i Eucharystii. Dzięki temu chrześcijanin umiera dla grzechu, a żyje dla Boga i zostaje upodobniony do Chrystusa. „Wszyscy wierni — głosi sobór — jako członki żywego Chrystusa są wcieleni i upodobnieni do Niego przez chrzest, bierzmowanie i Eucharystię” (DM 36, 1). Żarliwa miłość, która przenika autentycznie przeżywaną konsekrację zakonną, umacnia to wcielenie i potęguje zupełne upodobnienie.

Przyjęcie chrztu jest momentem zawarcia przymierza między Bogiem i chrześcijaninem. Konsekracja zakonna odnawia to przymierze.

„Odnowienie przymierza Boga z ludźmi w Eucharystii — głosi sobór — pociąga i zapala wiernych do tym gorętszej miłości Chrystusa” (KL 10, 2). Miłość powoduje upodobnienie.

Konsekracja zakonna jest odnowieniem i pogłębieniem przymierza chrzcielnego w wymiarze łaski chrztu, w wymiarze jej owocowania; zawiera zobowiązania, które przyjmuje profes poprzez złożenie ślubów: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, jak również obietnice Jezusa, Jedyne Pośrednika Nowego Przymierza dane tym, którzy za Nim podążają.

Konsekruje Bóg Ojciec przez Chrystusa mocą Ducha Świętego za pośrednictwem Kościoła. „Członkowie instytutów — stwierdza Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego 5, 1 — całe swoje życie oddali na służbę Boga, co stanowi jakąś szczególną konsekrację, która korzeniami sięga głęboko w konsekrację chrztu i pełniej ją wyraża”. Jest to konsekracja różna od chrzcielnej, szczególna, zakonna¹.

Chrześcijanin zostaje konsekrowany w profesji rad ewangelicznych: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, tzn. nade wszystko umiłowany Bóg bierze go w całkowite i wyłączne posiadanie² oraz równocześnie daje go na własność Kościołowi. Następstwem tego jest ze strony zakonnika poświęcenie się służbie Boga i Jego czci z nowego i szczególnego tytułu, jak również oddanie się całkowite Kościołowi z tego samego tytułu. Profesja rad ewangelicznych umożliwia konsekrację, ponieważ uwalnia od przeszkód, które mogą odwieść chrześcijanina od żarliwej miłości i od doskonałości kultu Bożego³.

¹ *Consecratio religiosa*. Paweł VI, *Adhortatio apostolica „Evangelii nuntiandi”* AAS 68 (1976) 59. E. Gambari, *The global mystery of religious life*, Boston, Ma., t. 1, 1973, 125—132.

² *Deo summe dilecto totaliter mancipatur* (KK 44, 1).

³ K. Szafraniec, *Teologia życia zakonnego. Próba zestawienia zagadnień podstawowych*, *Collectanea Theologica* 50 (1980) z. 4, 16—20.

Posoborowy mszał rzymski i posoborowy pontyfikał rzymski terminu „konsekracja”⁴ używają wyłącznie w stosunku do osób⁵.

Kościół ustala i określa pojęcie konsekracji zakonnej i czynniki, które ją integrują. W nim się ona dokonuje, za jego pośrednictwem i dla jego pożytku. W związku z tym X. Ochoa określa konsekrację zakonną jako „instytucjonalną”, która 1. korzeniami tkwi w konsekracji chrzcielnej i zawiera się w niej jak w zarodku oraz polega na jakby pełniejszej i modalnej ewolucji samej konsekracji chrzcielnej; 2. zasadza się na wyraźniejszym i głębszym podążaniu za całym Chrystusem: podążanie to ma być z nowego i radykalnego tytułu realizowane i wyrażane poprzez publiczną, społeczną i eklezjalną praktykę rad ewangelicznych⁶.

Kiedy Jan Paweł II przemawiał do zakonnic zebranych w narodowym sanktuarium Niepokalanego Poczęcia w Waszyngtonie dnia 7 października 1979 r., podkreślił na wstępie zasadniczą dla ich życia chrześcijańskiego wartość chrztu, w którym zostały wybrane, żeby poprzez miłość żyć w obecności Chrystusa (Ef 1, 4). Następnie zaznaczył, że ich konsekracja zakonna wyrasta z tego fundamentu wspólnego dla wszystkich chrześcijan, a jej istota — to ślubować w Kościele i dla jego pożytku: ubóstwo, czystość i posłuszeństwo w odpowiedzi na specjalne⁷ wezwanie Boże, ażeby wielbić Boga i Jemu służyć w większej wolności serca (1 Kor 7, 34—35) oraz swoje życie ściślej upodobnić do Chrystusa w formie życia obranej przez Niego i Jego Najświętszą Matkę (DZ 1; KK 46)⁸.

⁴ *Missale Romanum*. Editio typica altera. Typis Polyglottis Vaticanis 1975; C. Krakowiak, *Dedykacja ołtarza według pontyfiku rzymskiego z 1977 r.*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 34 (1981) 361—372.

⁵ X. Ochoa, *Excursus historico-doctrinalis circa sensum institutionalem consecrationis religiosae*, *Commentarium pro Religiosis et Missionariis* 50 (1974) fasc. III, 193—221; fasc. IV, 289—312.

⁶ „Consecratio institutionalis, prout ab Ecclesia Institutis proponitur: a) radicatur in consecratione baptismatis, in eadem continetur tanquam in germine, et consistit in quadam pleniori et modali evolutione ipsius consecrationis baptismalis; b) consistit in sequela totius Christi, pressius, intimius, novo et radicali titulo prosequenda et exprimenda per publicam, socialem et ecclesiale praxim consiliorum evangelicorum”. X. Ochoa, *Professio, consecratio et vota religiosa ante et post Concilium Vaticanum Secundum*, „*Commentarium pro Religiosis et Missionariis* 70(1976) fasc. III, 207.

⁷ Powołanie do życia zakonnego nazywa „specjalnym” Kongregacja Zakonników w instrukcji zastrzeżonej dla przełożonych wyższych *Religiosorum institutio* z dnia 2 lutego 1961 r. *Instructio de candidatis ad statum perfecticnis et ad sacros ordines sedulo deligendis et instituendis*. Publikowana: *Commentarium pro Religiosis et Missionariis* 50(1969) fasc. I-II, 296—319.

⁸ „This is the essence of religious consecration: to profess within and for the benefit of the Church, poverty, chastity and obedience, in response to God's special invitation, in order to praise and serve God in greater freedom of heart (cf. 1 Cor. 7: 34—35) and to have one's life more closely conformed to Christ in the manner of life chosen by Him and His Bles-

W Kościele współczesnym członkowie jakiegokolwiek typu instytutu zakonnego zostają konsekrowani poprzez profesję rad ewangelicznych, żeby jawnie głosić w Kościele-Sakramencie, że świat się nie może przemienić i ofiarować Bogu bez ducha ewangelicznych błogosławieństw (KK 31, 2)⁹.

Tajemnica zaślubin

Stopień wartości konsekracji zakonnej mierzy się obiektywnie w oparciu o zasadę wewnętrzną, na mocy której ta konsekracja uobecnia i przypomina wiernym zaślubiny Chrystusa z Kościołem. Poświęcenie się, które wynika z konsekracji zakonnej, „tym będzie doskonalsze — stwierdza sobór — im silniejsze i trwalsze będą więzy, na obraz Chrystusa związanego nierozzerwalnym węzłem z Kościołem, swoją oblubienicą” (KK 44, 1)¹⁰. *Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego* wprost wiąże szczególną wartość konsekracji zakonnej z czystością podjętą dla Królestwa niebieskiego zaznaczając, że w szczególnie sposób daje ona wolność sercu ludzkiemu, by bardziej rozgorzało miłością do Boga i do wszystkich ludzi i ułatwia osobom zakonnym chętnie poświęcenie się służbie Bożej i dziełom apostołstwa. W następstwie tego osoby te przypominają wszystkim wyznawcom Chrystusa te przedziwne zaślubiny, które Bóg ustanowił, a które się w pełni ujawnią w przyszłym świecie: przez nie Kościół ma Chrystusa za jedynego oblubieńca (DZ 12, 1)¹¹.

Tajemnica zaślubin w sposób bardzo obrazowy uwypukla właściwy sens konsekracji zakonnej, który stanowi doskonałość miłości Boga i bliźniego oraz stały wzrost tej miłości, jej żar. Z racji zespolenia z tajemnicą Kościoła rzeczywistość ta staje się znakiem i wyrazem oblubieńczej miłości Kościoła i Chrystusa.

Przyczyny wzorcze i celowe konsekracji zakonnej odnajdujemy w kręgu tajemnicy Wcielenia. I tak mówimy o konsekracji Chrystusa, Słowa Wcielonego. Poprzez osobowe zjednoczenie z Bóstwem

sed Mother (cf. *Perfectae Caritatis*, no. 1; *Lumen Gentium*, no. 46)”, *Consecrated Life* 5(1982) nr 2, 163.

⁹ „Religiosi eorumque communitates vocantur, ut in Ecclesia manifestum testimonium praebeant plenae deditiois Deo, utpote qua sit fundamentalis optio Christianae eorum existentiae atque primarius labor impendendus in propria eorum vivendi forma. Ipsi vero, quaecumque est propria sui Instituti indoles, consecrantur, ut palam profiteantur in Ecclesia-Sacramento mundum transfigurari Deoque offerri non posse sine spiritu beatitudinum (LG, 31)” — S. Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, S. Congregatio pro Episcopis, *Notae directivae pro mutuis relationibus inter episcopos et religiosos in Ecclesia*, 14 maii 1978, AAS 70(1978)482.

¹⁰ „Tanto autem perfectior erit consecratio, quo per firmiora et stabiliora vincula magis repraesentatur Christus cum sponsa Ecclesia indissolubili vinculo coniunctus” (KK 44, 1).

¹¹ „Sic ipsi coram omnibus Christifidelibus mirabile illud evocant connubium a Deo conditum et in futuro saeculo plene manifestandum quo Ecclesia unicum sponsum Christum habet” (DZ 12, 1).

Jego natura ludzka została wyjęta i odłączona od świata grzechu, a podniesiona w sferę Bożą i przeznaczona do najwyższego, najdoskonalszego kultu Ojca. Wcielenie stanowi konsekrację ontyczną (bytową), obiektywną. Jej następstwem jest konsekracja subiektywna, czyli świadome, dobrowolne i całkowite poddanie się woli Ojca aż do ofiary w męce i śmierci, która przyniosła Zmartwychwstanie.

Najśw. Maryja Panna została konsekrowana poprzez tajemnicę Macierzyństwa Bożego; św. Józef został konsekrowany poprzez tajemnicę legalnego ojcostwa względem Jezusa Chrystusa.¹²

W kręgu tajemnicy porządku łaski wyróżniamy przede wszystkim konsekrację chrzcielną, konsekrację bierzmowania, konsekrację kapłańską, biskupią, królewską i w końcu konsekrację zakonną, która nosi cechy konsekracji prorockiej.

Wspólnota życia z Bogiem, która się dokonuje przez łaskę uświęcającą i miłość, bywa wyrażana w Piśmie świętym za pomocą symbolu miłości oblubieńczej. Odniesienie to występuje na różnych płaszczyznach znaczeniowych: w relacji Bóg—Izrael albo Mesjasz—Izrael; w sensie pełniejszym: Chrystus — Kościół Nowego Testamentu; w sensie najogólniejszym: Bóg (Chrystus) — ludzkość odkupiona i powołana do zjednoczenia z Nim w miłości. Ta sama oblubieńcza miłość ma się także realizować w relacji: Chrystus — człowiek indywidualny, bo w każdym członku Kościoła ma się przejawiać w pewien sposób całe misterium zaślubin Chrystusa z Kościołem.

W Piśmie Świętym Nowego Testamentu Kościół jest przedstawiany jako nieskalana oblubienica niepokalanego Baranka (Ap 19, 17; 21, 2 i 9; 22, 17), którą Chrystus „umiłował i wydał siebie samego za nią, aby ją uświęcić” (Ef 5, 26), którą złączył ze sobą węzłem nierozzerwalnym i nieustannie ją „żywi i pielęgnuje” (Ef 5, 29) i którą oczyściwszy zechciał mieć złączoną ze sobą oraz poddaną w miłości i wierności; którą wreszcie hojnie obdarzył na wieki dobrami niebiańskimi, abyśmy mogli pojąć Bożą i Chrystusową do nas miłość, przewyższającą wszelką wiedzę. Póki Kościół przebywa tu na ziemi na tułaczce daleko od Pana, ma się za wygnańca szukając tego i to miłując, co jest w górze, gdzie przebywa Chrystus na prawicy Bożej, gdzie życie Kościoła zostało ukryte z Chrystusem w Bogu aż do chwili, gdy ze swoim Oblubieńcem ukaże się w chwale” (KK 6, 5).

Duch Święty mocą Ewangelii utrzymuje Kościół w ciągłej młodości, ustawicznie go odnawia i prowadzi do doskonałego zjednoczenia z Oblubieńcem (KK 4, 1): czyni go godną jego oblubienicą (KK 9, 3).

---

¹² Zob. F. Szreder, *Święty Józef a zjednoczenie hipostatyczne*, Ruch Biblijny i Liturgiczny 27(1974)215-220.

Wyraz i znak miłości

Konsekracja zakonna stanowi wyraz i znak oblubieńczej miłości Kościoła i Chrystusa: dokonuje się w Kościele i dla Kościoła. Powołanie zakonne — to dar Pana, który Kościół otrzymuje i nad nim czuwa. Osoby konsekrowane są z nowego i szczególnego tytułu przyjmowane w tajemnicę Kościoła, przez co stają się wyrazem i znakiem jego świętości i tym samym wyrazem i znakiem jego oblubieńczej miłości.

Momentem zaślubin jest zawarcie przymierza miłości we chrzcie. Pogłębia je i umacnia sakrament bierzmowania. Odnowieniem i pogłębieniem przymierza miłości jest każde uczestnictwo w Eucharystii. Odnowiony obrzęd profesji zakonnej — idąc po myśli soboru KL 80 — wiąże jej składanie ze Mszą św. Przyjęcie Komunii św. także pod postacią wina oznacza i sprawia zjednoczenie z Chrystusem, który się składa Ojcu w ofierze. Stąd płynie gotowość naśladowania Chrystusa w Jego postawie „ku Ojcu”, ku wypełnianiu woli Ojca w każdej sytuacji życiowej. Zaakcentowanie udziału w ofierze Chrystusa w chwili inauguracji nowej formy życia w Kościele posiada bardzo głęboką wymowę.

Odnowiony obrzęd profesji zakonnej¹³ posiada szczególną doniosłość w omawianiu teologicznego, liturgicznego i pastoralnego aspektu konsekracji zakonnej.

Składanie profesji wieczystej odbywa się uroczysto w czasie Mszy św. Formułę profesji nowicjusze wypowiadają przed swoim przełożonym w prezbiterium. Sam obrzęd obejmuje siedem części: 1. wezwanie kandydatów lub złożenie przez nich prośby; 2. homilia albo przemówienie na temat wartości życia zakonnego; 3. pytania, które celebrans lub przełożony zadaje kandydatom w celu stwierdzenia, czy są gotowi poświęcić się Bogu i dążyć do doskonałej miłości zgodnie z regułą swojej rodziny zakonnej; 4. litania błagalna, w której się zanosi modlitwy do Boga Ojca i prosi się o wstawienictwo Najśw. Maryję Pannę i wszystkich świętych; 5. złożenie ślubów, które się odbywa wobec Kościoła, prawnego przełożonego instytutu, świadków oraz wiernych; 6. uroczyste błogosławieństwo, czyli konsekracja profesów, przez które Matka-Kościół potwierdza śluby zakonne liturgicznym poświęceniem i prosi Ojca Niebieskiego o obfite wylanie darów Ducha Świętego na profesów; 7. przekazanie

¹³ J. R. Bar, *Prawo zakonne po Soborze Watykańskim II*, Wyd. III, Warszawa 1977, 203. Kongregacja do Spraw Kultu Bożego ogłosiła w dniu 2 lutego 1970 r. nowy obrzęd profesji zakonnej, AAS 62(1970)553. Taż kongregacja ogłosiła: *Declaratio circa ordinem professionis religiosae*, *Commentarium pro Religiosis et Missionariis* 70(1976) fasc. I, 89-91. — Nowy obrzęd konsekracji dziewic ogłosiła Kongregacja do Spraw Kultu Bożego 31 maja 1970 r. Zob. A. Boni, *Consacrazione delle vergini*, w: *Dizionario degli istituti di perfezione*, T. 2, Roma 1975, kol. 1613—1621.

oznak profesji, jeżeli to leży w tradycjach rodziny zakonnej, które to oznaki są zewnętrznym wyrazem wieczystego oddania się Bogu.

Przekazanie habitu jako znaku konsekracji zakonnej przewidyje odnowiony obrzęd przy pierwszej profesji, co jest po myśli *Dekretu o przystosowanej odnowie życia zakonnego* (17).

Uwydatnienie sensu i wartości konsekracji zakonnej zawierają teksty liturgiczne odnowionego obrzędu, a zwłaszcza formuły uroczystego błogosławieństwa, czyli konsekracji profesów względnie profesek¹⁴. Akcentują one zasadę i moc konsekracji zakonnej, tj. miłość doskonałą: wierną, całkowitą i wyłączną; nawiązują mniej lub więcej wyraźnie do przymierza miłości, jak również do tajemnicy zaślubin. Każde uroczyste błogosławieństwo zawiera wezwanie Ducha Świętego na profesów względnie profeski. Tym samym Kościół udziela im daru i mocy Ducha Świętego. Jest to zakonne namaszczenie prorockie: udział w namaszczeniu prorockim Chrystusa, który w dniu swego chrztu w Jordanie został namaszczony przez Boga Duchem Świętym i mocą (Dz 10, 38). Stosując do siebie słowa Izajasza (61, 1) na początku publicznej działalności (Łk 4, 18—21) Jezus sam uważa to namaszczenie za prorockie. Chrześcijanin otrzymuje duchowe namaszczenie przez wiarę. Jest ono udziałem w namaszczeniu prorockim Jezusa (2 Kor 1, 21; 1 J 2, 20. 27). Konsekracja zakonna w przeżyciu ślubującego stanowi wybitny akt wiary żywej, która wzbudza nadzieję i działa przez miłość, i inicjuje stan życia konsekrowanego.

Refleksja końcowa

Każda osoba konsekrowana powinna być świadoma swego miejsca, tj. funkcji (posługi) w strukturze charyzmatycznej Kościoła. Musi ona rozumieć, że bez reszty poświęciła swą ludzką osobę w duchu oblubieńczej miłości¹⁵ dla Chrystusa, a wraz z Chrystusem dla wszystkich, do których On skierowuje zakonników i zakonnice; że jej pierwszym, podstawowym i swoistym wyrazem wkładu¹⁶ w apostołat jest konsekracja Bogu; że jej stałą i najpilniejszą troską ma być ubieganie się o charyzmat nad charyzmatami: o miłość doskonałą.

RELIGIOUS CONSECRATION. ITS SENSE AND VALUE

The profession of the evangelical counsels confers a consecration (PC 11). Religious consecration represents covenant love: it is a permanent and clear celebration of the Paschal Mystery.

Covenant is the bond of unity which God holds out to man. It is life

¹⁴ *Ordo professionis fratrum discalceatorum ordinis B. Mariae V. de Monte Carmelo*, Roma 1976, *passim*.

¹⁵ Jan Paweł II, Encyklika *Redemptor hominis*, nr 21.

¹⁶ Tenże, Adhortacja *Familiaris consortio*, nr 74.

with him, never again to be alone or in isolation. The constant refrain through the Old Testament is the statement and affirmation of covenant. „I will be your God, you will be my people”.

Consecration expresses the dynamic and religious aspect of belonging entirely to God.

In every Christian consecration, such as the baptismal, „Christ is represented indissolubly united with the Church, His Spouse” (LG 44). But in religious consecration, which entails more perfect bonds, this „representation” of Christ united to His Spouse is clearer, more ontological and more existential. „United” means totally given in love to the Church.